

493

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻ ՏԱՃԱՐԱԿԱՆԱՑ ԱՆԿԱՒ ԿԱՐԳԻՆ

ՊՈԼՏՈՅ ՀԱԿԱԼՔՈԼԱԿԱՆ "ՅՈՅՍ", ԹԻՒ 4 ՕԹԵԱԿԻՆ

392.85

և 35

N° 1

ԱԼՔՈԼԻ ՀԱՐՑԸ

ԳԻՆ I ԴԱՇԵԿԱՆ

1912

Տպագր. Հրակոթ Խոթիչեան

ՍԹԱՄՊՈՒԼ

7377

A blank ledger page with 6 columns and 20 rows. The columns are defined by vertical lines, and the rows are defined by horizontal lines. The page is otherwise empty of any text or markings.

Uh 35

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻ ՏԱՃԱՐԱԿԱՆԱՑ ԱՆԿԱԽ ԿԱՐԳԸ (ՁԷԶՈՔ)

ፅሁፍ በኩሆሮ

Խմորեակ ըմպելիներ խմելու և գինովնայու սովորու-
թիւնը շատ հին է, կենթադրուի թէ քաղաքակրթութեան մէկ
հետեւանքն է ատիկա, բայց և այնպէս կարելի չէ ասկէ
հետեւցնել որ այդ սովորութիւնը լաւ կամ օգտակար եղած
ըլլայ: Այս տեսակէտէն հնութիւնը ոչինչ չապացուցաներ,
այսպ թէ ոչ մարդէակերութիւնը, գերութիւնը և մեր նախա-
նորք ունեցած նամաօրինակ խել մը սովորութիւնները այս խել
իրաւամբ չարգունելու ու պահուելու էին: Հին ժամանակները
սակայն, խմորեակ ըմպելիները սուղ ըլլալուն ընդհանրապէս
տօնական օրեր կ'արքենային և դուրակեցիկ անձինք միայն
կրնային յաճախակի թոյլատրել ինքզինքնուն այս շուայութիւնը:
Ըմպելիները մեծաքանակ պահելու կերպին անգլխատկ էին ա-
նոնք և փոխադրութեան միջոցներէ զուրկ՝ զանոնք ամէն
կողմ աւարածելու ինչպէս այժմ: Չտման արուեստն ու գարեջը-
րելու եղանակը ընդհանուր կերպով անծանօթ էին դեռ որով
և ալ քոյամոլութիւնն ալ սահմանափակ ու կայուն վիճակ մը
ունեցաւ որ տեսեց մինչև ԺԹԻԴ դարու սկիզբը որ ատեն օ-
ղիի, գարեջուրի, գինիի մեծաքանակ արտադրումին և անոնց
դիւրութեամբ փոխադրութեան հետեւանօք աներեւակայելի
արագութեամբ ծաւալեցաւ այս յոռի մոլութիւնը աշխարհիս
չորս կողմը:

Երեւի ոգելից ըմպելիներու գործածութեան չափազան-
ցութենէն յառաջ եկած բարոյական ու ընկերային թշուառու-
թիւնները ՄիացեալՆահանգաց մէջ աւելի կանուխ զգալի եղան ,
որովհետեւ պարզ «չափաւորութեան քնկերակցութիւններու
կողմէ սպարզիւն կերպով փութկալութիւն քարոզուելէ յե-
տոյ , առաջին անգամ ըլլալով հո՛ն հասկցուեցաւ որ չափա-
զանցութիւնը առօրեայ գործածութեան անխուսափելի հետե-
ւութիւնն է և առանց ըստն սկզբնապատճառին — այսինքն ու-

Библиотека

գելից ըմպելիներ գործածելու սովորութեան—դէմ պայքարելու, կաշիքի պիտի չըլլայ անոր առաջըր առնել ազդուօրէն և Այսպէս, բացարձակ ժուժկալութեան ընկերակցութիւնները—հակալոյսական կոչուած—Միացեալ Նահանգաց մէջ ծնունդ առին:

Բարի Տաճարականաց Անկախ Կարգը (Independent Order of Good Templars) Քովն անուն Նիւ-Եօրքի մը կողմանէ հիմնուեցաւ 1852ին: Քսեն բաժնուած էր նախօրօք հիմնուած նմանօրինակ ընկերակցութիւններէ որոնք արդէն չուտով անհետացան: Իր սկզբնական նշանաբանը՝ «Յոյս, Գրթութիւն և Բարեկամութիւն» փոխուեցաւ և եղաւ «Հաւատք, Յոյս, Գրթութիւն»: Կիներն ալ համահասար իրաւունքներով ընդունուեցան Կարգին մէջ: Ն. Քըրթիսի հովաւաւորութեան ներքեւ Կարգը քիչ ժամանակուան մէջ արագօրէն տարածուեցաւ, այնպէս որ Միացեալ Նահանգաց Մեծ-Օթեակը հիմնուեցաւ 1852 Օգոստոս 17ին: 1866ին արդէն 2686 Օթեակներ գոյութիւն ունէին 168000 անդամներով:

1868ին Անգլիա ներմուծուեցաւ Ժօզեֆ Մէլինսիմըճցաւ որ իր Ամերիկայէ դարձին Պըրմիսկէմի մէջ հիմնեց եւրոպական առաջին Օթեակը: 1875ին Կարգը բաժնուեցաւ Ամերիկեան և Եւրոպական ձիւղերու, որովհետև Ամերիկացիները համարձակ չէին որ սեւամորթներն ալ սպիտակամորթներու համահասար արտօնութիւն ունենան, բայց 1887ին Սարաթոկայի մէջ գոյացած համաձայնութեան մը հետեւանօք կրկին միացան: 1905ին Բ. Տ. Ա. Կ. ը (համառօտագրութիւն Բարի Տաճարականաց Անկախ Կարգին) 428000 չափահաս և 117000 տղայ անդամ ունէր Անգլիոյ մէջ, 130000 Շուէտի, 25000 Նորվեկիոյ, 6000 Տանըմարքայի, 29000 Գերմանիոյ, 42000 Զուիցերլոյ մէջ, իսկ մնացեալները (ամբողջ Կարգը 614000 անդամ ունի) ջրուած են Ամերիկայի, Աւստրալիոյ, Հնդկաստանի, Բարեյոսի, Պիրմանիոյ, Քանադայի և Անգլ. դաշտներուն մէջ: Բրիտանիոյ մէջ ծովային և զինուորական չափ մը Օթեակներ կան որոնք իրենց նիստերը կը գումարեն պատերազմական նաւերու և նոյն իսկ պատերազմներու միջոցին: Անկո-Պօէր պատերազմին տեսնուեցաւ որ թշնամի բանակներու Բարի Տաճարականները կ'եղբայրակցէին և կրուուաղաչտին վրայ իրենց նիստերը միասին կը գումարէին:

Զուիցերիական առաջին Օթեակը հիմնուեցաւ 1883ին Ժընէվի մէջ, բայց ամէն կողմէ հարուածուած և անբաւական կերպով ղեկավարուած, քիչ ժամանակ միայն կրցաւ իր գոյութիւնը պահպանել:

Երկրորդ փորձը աւելի լաւ յաջողեցաւ, 1892 Յունուար 7ին Միա Չէրլօթ Ա. Կրէյ, Տօքթ. Օկլիսթ Ֆօրէլի հետ միասին Յիւրիսի մէջ հիմնեց Հելվետիա քիւ 1 Օթեակը. քիչ ատենուան մէջ անոնց թիւը ասոնի բարձրացաւ և 1894 Օգոստոս 12ին հիմնուեցաւ Զուիցերիական Մեծ Օթեակը:

Զուիցերիական Օթեակը որ Շուէտէ և Գերմանիոյ աղաւաական տարրերուն հետ սերտ յարաբերութիւններ ունէր, յաճախակի ղիմումներով փափաքեցաւ Միջազգային Գերագոյն Օթեակէն կրօնական կատարեալ չէզոքութիւն մը ստանալ, բայց իր ջանքերը Անկո-Սաքսօններու և ի մասնաւորի Սկոտլանդներու ղիմադրութեան առջև ձախողեցան: Բնականաբար ամէն մարդ աղաս էր իր ուղած կերպով հաւատալու Աստուծոյ, բայց պարտադրեալ ծխարանին աղօթքներն ու ատենախօսական ֆօրմուլները, ինչպէս նաև Սեղանըն վրայի Աւետարանը Կարգին թոյլտուութեան ոգին հետ չատ ալ համապատասխան չէին: Այսպէս կրօնական հարցը ամէն օթեակ երեւան եկաւ այնուհետև մընչև որ 1905ին զուիցերիական Մեծ Օթեակը որոշեց չէզոք ծխարան մը որդեգրել, աչք առնելով Միջազգային Գերագոյն Օթեակէն վատրուելու վտանգը: Միեւնոյն ժամանակ ներկայացուց իր ծխարանը Պէլֆաթի մէջ գումարուող միջազգային Օթեակին որ անկարելւոր թոյլտուութիւններ միայն տուաւ և զուիցերիական ու պելճիքական չէզոք ծխարաններու գործադրութիւնը արգելէր: Ասկէ ծագում առաւ բաժանում մը սկզբունքէ բղխած և ոչ թէ անձնականութենէ, թէև ասիկա պատճառ մը չէ որ այս անջատ կազմակերպութիւնները չմիանան իրարու հետ ի պահանջել հարկին՝ հասարակաց թշնամիին դէմ կռուելու համար:

Մենք կը պատկանինք հակալքութեաններու «Բարի Տաճարականաց Անկախ Կարգին (չէզոք)»: Կ. Պօլսոյ մեր տեղական Օթեակը կը կազուի «Յոյս քիւ 4» և պարտաւոր ենք կէտ առ կէտ հետեւիլ անոր սահմանած օրէնքներուն ու կազմական կանոնադրին:

Մ Ե Ր Ն Պ Ա Տ Ա Կ Ը

Մեր նպատակը պտղատու ծառերուն և այգիներուն օղնապտուկն է, ինչպէս որ մեր հակառակորդները կ'ուզեն հաւատացնել, ինչպէս որ մեր հակառակորդները կ'ուզեն հաւատացնել, ինչպէս որ մեր հակառակորդները կ'ուզեն հաւատացնել, ինչպէս որ մեր հակառակորդները կ'ուզեն հաւատացնել:

Մենք կ'ուզենք պայքարել կանոնաւոր կերպով ու անդադար, օրինաւոր ու համոզիչ բոլոր միջոցներով, մարդկային ընկերութեան մէջ խարսխած այն յոռի ունակութեան դէմ որ կը կայանայ ըլլայ որ կրկնապատկերութեամբ վաղանցիկ հաճոյք մը զգալու, ըլլայ ուղեղային ընդարմացմամբ անզգայութեան թմբուցին մէջ մեր հոգերն ու վիշտերը վատօրէն մոռնալու նպատակաւ թմբուցիչ կոչուած աւելի կամ նուազ յամր գործող թոյններու գործածութեան մէջ: Մենք ձեռնարկեցինք այս պայքարին, որովհետեւ կը տեսնենք մարդկութեան վատասեմունքը, ոճիրներուն կրկնապատկութիւնը, ուղեղային հիւսնակութեանց բազմապատկումը, բարքերու ապականումը և մատաղ սերնդեան վատիւր խմելու սովորութեան չարաղէտ ազդեցութեան տակ: Մեր մէջ ալքօրն է որ իր ամէն ձեւերուն տակ ընկերային կազմը կ'ապականէ, Չինաստանի մէջ ափիսն ու հաշիշը նոյն դերը կը կատարեն, ինչ լիոյթ, տեսակը չէ որ կը հետաքրքրէ մեզ, մենք կը պայքարինք անոնց ամէնուն ալ դէմ ուր որ գործածութեան մէջ ըլլան անոնք:

Մեր նպատակն է ապացուցանել գիտականօրէն թէ ալքօրի սովորական ու նուազագոյն գործածութիւնը—նոյն իսկ գինիին, գարեջուրին— կը խաթարէ ու կը խանգարէ ուղեղին գործունէութիւնը, առանց զգացնելու նյութակային և իր շուրջիներուն: Մենք կրնանք հաստատել անթիւ իրողութիւններով որ գինովացուցիչ ըմպելիներու սովորական գործածութիւնը ժողովրդեան մեծագոյն մասը կ'առաջնորդէ անխուսափելիօրէն համազանցութեան:

Ամփոփելով ուրեմն, կրնանք յայտնել թէ նախ և առաջ մեր նպատակն է ոգիւն ըմպելիներու եւ քմեցուցիչներու գործածութեան աստիճանական ջնջումը եւ անոնց սահմանափակումը դեղագործութեան եւ նախաւարուեստի կիրառական մեջ միայն: Եւ ընկերային բարեկրօնութիւն մը կը նշանակուի: Քաջ գիտենք թէ ասիկա ընկերային ակրօզայական բարեխաւումն

չէ, որովհետեւ տակաւին ամփոփելիք ընկերային շատ մը թշուառութիւններ կան, բայց մենք չիքմայէս հաւատացած ենք որ առողջ ու զօրաւոր ուղեղ մը անհրաժեշտ է ու ինչ ընկերային բարեկրօնութիւն մը իրագործելու համար: Պէտք է ուրեմն նախ և առաջ ջնջել գործածութիւնը ուղեղը փնտցնող բոյներուն:

Ս Կ Զ Բ Ո Ւ Ն Ք Ն Ե Ր Ը

Բարի Տաճարականները յանձնառու կ'ըլլան, ոչ պատրաստելու, ոչ գնելու, ոչ ծախելու, ոչ հայթայթելու և կամ հայթայթել տալու որու որ ալ ըլլայ, ու ինչ ոգիւն ըմպելի, խմորեալ կամ զտուած, ոչ ալ ամփոփ, հաշիշ, մորֆին, եթեր ևն. (իրը հաճոյքի մըջ) և պարտականութիւն կը ստանձնեն իրենց ձեռքին տակ եղող բոլոր պատուաւոր միջոցներով համոզելու մարդկութիւնը նոյն ոգիւն չարմելու: Բժշկական և կրօնական գործածութիւնը կարճ ժամանակուան մը համար մշայն իր բացառութիւն կ'արտօնուի Օթեակին հակողութեամբ: Մեր կազմական կանոնադրը կ'ընդունի նաև մէկ քանի բացառութիւններ: Գործաւորը կամ պաշտօնեան որք սպասաւոր չեն և իրենց գործը միայն ընելու պարտաւոր, պէտք է մերժեն ուրիշներուն ոգիւն ըմպելի հայթայթել կամ տանել, նոյն իսկ եթէ իրենց տէրը ստիպէ: Ասոր փոխարէն, սպասաւոր մը որ իր տէրերէն կախում ունի և պարտաւոր է ստացած հրամանները գործադրելու, կրնայ առանց իր Բարի Տաճարականի երդումը զրոյստ ըլլալու, ոգիւն ըմպելիներ հրամայելու եթէ իր տէրերը կը պարտաւորեն զինք առ ալք, բայց այս պարագային միայն: Չինուորները նմանապէս: Այս օրինակները յստակօրէն ցոյց կուտան մեր յանձնառութեան նշանակութիւնն ու սահմանը:

Բարի Տաճարական մը ընդհանրապէս զգուշանալու է յաճախելէ այն միջավայրերը ուր կը խմեն: Սակայն եթէ ինք իր վրայ բացարձակ ապահովութիւն ունի, կարգ մը պարագաներու մէջ նախընտրելի է որ երկուսի ի տանաւորի բրորական համար ձեռնադրուի իր պարզ ջուրի կամ լեմօնաօրի գաւաթը գինետան, սրճարանի և կամ այդ կարգի տեղեր ուր ամէն ոք կը խմէ:

ԲՐՈՒԱԿԱՆՏԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Բրորականտի մեր միջոցները բազմաթիւ են: Յիշենք զիստաւորները:

1. Անհատական գաղափարաձևալուծում. — Մէն մի Բարի Տաճարական պարտաւոր է ժողովարութեան մղել ամէն ոք և կարգին մէջ ընդունիլ տալ պատուաւոր անհատներ: Ամէն ճիգ պէտք է թափէ գինեմոլները մղելով ժողովարութեան՝ Օթեակ մտցնելու համար: Բայց և այնպէս պէտք է որ առջի հանգիստով իբր Օթեակի անդամ բերէ ներկայայնէ առանց կանխաւ ապահովուած ըլլալու անոր մտադրութեանց անկեղծութեանը ու նկարագրին պատուաւորութեանը. պէտք է զգուշանալ բարոյապէս վատասեբեայներէն ու նենգամիտներէն որոնք կ'ապականեն և կը քայքայեն ամէն ինչ:

2. Պիտի գործենք գրքոյիներու հրատարակութեամբ, ժողովարութեան գրականութիւնը տարածելով այսպէս:

3. Պիտի կազմակերպենք համախումբ պտոյտներ, նուազահանդէսներ, բանախօսութիւններ և անոնցմէ պիտի օգտուինք ոչ անդամ ծանօթներ հրաւիրելով մեր կարգին սկզբունքները ծանօթացնելու համար:

Կ Ա Ձ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Բարի Տաճարականաց կարգը Օթեակներու չորս բաժանում ունի, 1. Տեղական, 2. Նահանգային, 3. Մեծ և 4. Միջազգային Օթեակ: Ասոնց երկու ծայրագոյնները անհրաժեշտ են: Այս չորս բաժանման կը համապատասխանեն չորս աստիճաններ որոնց իրաւունք կը ստանան անդամները իրենց հնութեան և մատուցած ծառայութեանց համեմատ: Այսպէս Բարձրագոյն Օթեակի մը կարենալ անդամակցելու համար անոր համարժէք աստիճանին տիրացած ըլլալու է: Իր երդումը դրժող Բարի Տաճարականը կը կորսնցնէ իր ստացած բոլոր աստիճաններն ու պաշտօնները:

Տեղական Օթեակը կարգին հիմնական կազմակերպութիւնն է և էն քիչը 10 անդամէ կը բաղկանայ: Շարքով մէկ անգամ կանոնաւոր նիստ կը գումարէ և իւրաքանչիւր եռամսէի կ'ընտրէ իր պաշտօնատարները որոնք պարտաւոր են ներկայ գտնուիլ ամէն նիստի, եթէ բանաւոր պատճառ մը չարգելքը գիրենք առ սյդ. իսկ անդամները բարոյական պարտաւորութիւնը ունին իրենց կրցածին չափ մասնակցելու նիստերուն:

Նահանգային, ինչպէս և Մեծ Օթեակը կը կազմուին գաւառի մը տեղական օթեակներու ներկայացուցիչներէն: Նա-

հանգային օթեակի մը անդամակցելու համար անհրաժեշտ է վեց ամիսի անդամակցութիւն և ցկեանս յանձնառութիւն:

Մեծ Օթեակը կարգին ազգային կազմակերպութիւնն է և կազմուած նահանգային օթեակներէ անուանեալ ներկայացուցիչներէ որոնք ամէն տարի կ'ընտրուին 100 անդամի համար մէկ ներկայացուցչի հաշուով: Մեծ Օթեակը կը գումարուի տարին անգամ մը 2-3 օր տեւողութեամբ և իր որոշած տեղը:

Միջազգային Օթեակը կարգին ամենաբարձր կազմակերպութիւնն է: Ան կը հսկէ կարգին միութեան՝ պահպանելով սկզբունքները, կազմութիւնը և օրէնքները:

Աշխարհի բոլոր Մեծ Օթեակները պարտաւոր են հնազանդելու կարգին կանոնաց և սկզբունքներուն: Միջազգային Տաճարական Պետը պաշտօն ունի հսկելու Մեծ Օթեակներուն վրայ, ինչպէս նաև անոնց ունեցած հաւատարմութեանց կարգին սկզբունքներուն և կանոնաց հանդէպ: Միջազգային Օթեակը կրնայ կարգէն արտաքսել Մեծ Օթեակ մը: Իր գլխաւոր պարտականութիւնն է սակայն հիմնել Օթեակներ ուր որ պահանջ կայ: Մեծ Օթեակներու դէմ ուղղուած գանգատները ի նկատի կ'առնեն և յետ քննութեան իր վճիռը կ'արձակէ:

Կան նաև Պատանեկան Օթեակներ որոնք նմանապէս Բարի Տաճարականաց կարգէն կախում ունին, միեւնոյն սկզբունքներով և գործունէութեամբ, սակայն բարեփոխուած՝ տղոց տարիքին յարմարեցուելու համար: Տասը տարեկանէն սկսեալ տղաքներ կրնան անդախակիլ և սովորաբար 16 տարեկան եղած ատենին ելլելով կ'ընդունուին չափահասներու Օթեակին մէջ:

Ըստ օրինի, տղոց նիստերուն կրնան ներկայ գտնուիլ ծընողքները և առ հասարակ ամէն անոնք որոնք այս խնդրով կը շահադրդուին:

ԱԼՔՕԼԻ ՆԱՐՑԸ

Ալքոլին մարդկային ցեղին հասցուցած չարքներուն հասարակութիւնը վերահասու ընելու համար հարկ է ուսումնասիրել խմուելէ վերջ՝ անոր յառաջ բերած բնականական հետեւանքները:

Յայտնի է թէ ալքոլը կը սպառի մեր մարմնոյն մէջ, որով և կենդանի ուժի աղբիւր մըն է: Ասկէ չհետեւիր սակայն որ անուղղ մ'ըլլայ անիկա. այս կարծիքը արդարացին լու համար նախ ապացուցանելու է թէ իր կիզումէն յառաջ եկած կենդանի ուժը բնական գործողութեան մը կատարման կը գործածուի, որովհետեւ ֆիզիքական գործութեան մը կենդանի ուժի փոխութիւնը հերիք չէ, հապա պէտք է որ այս փոփոխութիւնը ըլլայ պահանջուած ժամանակ, պէտք զգացուած տեղը և որոշ հիւստեանքներու ճշգրտած մասերուն վրայ: Մեր հիւստեանքները որ և է նիւթով չեն կրնար անախիլ. անոնք արիւնէն կ'առնուն որոշ աննդատու նիւթեր և կ'արտաքսեն ինչ որ օտար է իրենց համար ու վնաս կը պատճառէ:

Առարկողներ ըլլան թէ ամէն պարագայի մէջ իրր ջերմութիւն, ալքոլի կիզումէն յառաջ եկած կենդանի ուժը մարդու մարմնոյն օգտակար ըլլայ: Աս ալ անընդունելի է. որովհետեւ եթէ ալքոլը ջերմութեան աղբիւրները կ'աւելցնէ՝ միեւնոյն ժամանակ կ'աւելցնէ նաեւ կորուստն ալ և աւելի մեծ համեմատութեամբ մը, այնպէս որ իբր ընդհանուր արդիւնք՝ ջերմութեան անկում յառաջ կը բերէ, ինչ որ բազմաթիւ փորձերով հաստատուած է ոգելից ըմպելի խմած ու և է մարդու մարմնոյն վրայ բժշկական ջերմաչափով:

Այս երեւոյթը սապէս կը բացատրուի ալքոլը մորթին արիւննային խողով՝ կնեքու (Vaisseaux sanguins) ընդլայնում յառաջ կը բերէ, որով և տաք արիւնը աւելի մեծ քանակութեամբ կը տարածուի մարմնոյ մակերեսին վրայ ուրկէ և ջերմութեան աւելի մեծ կորուստ աւելի կ'ունենայ բնականաբար: Իսկ արիւնային խողովակաց ընդլայնումը հետեւեալ եղանակաւ կ'ըլլայ: Այդ խողովակներուն ներքնակողմը բոլորակաձև փոքր մկաններ կան յարատեւ կծկման վիճակին մէջ՝ աղբեցութեամբ ուղեղին մէջ միեւնոյն կեդրոնը ունեցող կարգ մը ջղային նեարդերու որոնք այդ մկաններուն կը յանդիմ: Ալքոլը անզգայացնելով այս կեդրոնը, ջղային գրգռումն ալ կը դադրի որուն հետեւանքով բոլորակաձև մկանները կը թուլան, արիւնային խողովակները կ'ընդլայնին ու պատճառ

կ'ըլլան որ արիւնը աւելի մեծ քանակութեամբ խուժէ մորթին երեսը ու ցրտանայ արագօրէն—ինչ որ ի յայտ կուգայ մորթին կարմիր գունաւորումէն: Այսպէս խմելէ ետք այտեւութեւ վրայ գոյացած կարմրութիւնը որ իբր ալքոլի գրգռական մէկ արդիւնքը կը բացատրուի, պարզապէս անզգայութեան երեւոյթ մըն է:

Կը կարծուի նաեւ որ ալքոլը ցուրտ եղանակին կը սաքցնէ: Ջերմութեան այս զգացումը պատճառէ մըն է: Տաք արեան աւելի մեծ քանակութեամբ մեր մարմնոյն մակերեսը խուժելուն հետեւանք՝ տաքցած կը զգանք ինքզինքնիս, իրականին մէջ սակայն մենք չենք տաքցած, այլ մասած: Այս պատճառքը յառաջ կուգայ պաղի զգացումը փոխանցող ուղեղային կեդրոնին անզգայացումէն, թմրութեան:

Մնաց որ, կարելի է անպոքանքանել թէ ալքոլի բոլոր արդիւնքները, որոնք իբր պրգուի երեւոյթներ կը մեկնուին իսկականին մէջ անզգայութեան նշաններ են:

Այսպէս են ի մասնաւորի ալքոլին հոգեկան հետեւանքները: Անզգայացման սկիզբը, ուղեղին ամէնէն առաջ վարակուած գործարանը՝ դատողութեան յատկութիւնը, քննական ողին է: Զգացումը՝ քննադատութեան կապերէն ազատած՝ կը տիրապետէ: Մարդ գիւրահաղորդ, անհոգ, անվերապահ կ'ըլլայ, ամէն ինչ իրեն կոյր վստահութիւն կը ներշնչէ և նոյն իսկ վտանգը չի կրնար կանխատեսել: Ալքոլի թմրեցուցիչ ազդեցութիւնը կը յայտնուի գլխաւորապէս անկէ որ դժգոհութեան ու ցաւի ամէն զգացում կը խեղդէ և ամէն բանէ առաջ մոռցնել կուտայ ամենադառն հոգեկան վիշտերը՝ տառապանքը և մտահոգութիւնները: Ասոր հետեւանքն է ահա դիմով խմբերը ոգեւորող զուարթութիւնը: Այսու հանդերձ ոգելից ըմպելիները մարդս սրամիտ չեն ընել, այս են թմրութիւնն ալ՝ առ հասարակ ընդունուած՝ պատրանք մըն է նորէն ուղեղի սկզբնական թմրութեան իբր նշան. քանի՜ քննող ողին նուազի, ա՛յնքան ինքն իր մէջ եղած վրստահութիւնը կ'աւելնայ:

Ուղեղային անզգայացման ուրիշ մէկ արդիւնքն ալ գիտով վիճակի մէջ գտնուող անձանց ոգեւորեալ շարժումներու անօգուտ ցոյցերն են, որովհետեւ այն գիմադրութիւնն զոր ժուժկալ մարդը ցոյց կուտայ անօգուտ շարժումներով իր փափաքին՝ ջնջուած է: Ասով կը բացատրուի սրտի գուր-

ծունէութեան և բազկերակի զարկին արագացումը՝ միշտ իբր պլքօլի գրգռիչ արդիւնք ցոյց արուած։ Իրաւ է թէ սրտի գործունէութեան յաւելումը ուղղակի ալքօլին հետեւանքը չէ, բայց անիկա երեւան կուգայ ոգելից ըմպելիներու ֆէյֆեթին անբաժան կարգ մը պարագաներէ։ Հանդարտ կերպով պառկեցուցէք խելքը գլուխը մարդ մը և զինի տուէք խմելու, պիտի տեսնէք որ սրտին գործունէութիւնը միեւնոյնը պիտի մնայ։ Բայց խմող խումբերուն համար խնդիրը կը տարբերի, ինչպէս ըսինք քննական սգիին թմրութեամբը անօգուտ տեղը կը շատախօսեն, իրենց անձին տէրը չեն, դիւրաբորբօք են, ի դուր տեղը շարժումներ կ'ընեն և այսպէս յառաջ կը բերեն սրտի և բազկերակի գործունէութեան արագացում։

Ալքօլի անդգայայնող երեւոյթներէն մէկն ալ յոգնութեան զգացումին թմրութիւնն է։ Այն համոզումը թէ ալքօլը վաստակաբեկ մարդոց ուժ կուտայ նոր յոգնութեանց տուկալու համար, շատերու քով խոր արմատ ձգած է։ Արդ, յոգնութեան զգացումը մեր մեքենային ապահովութեան կափոյցն է (soupape), անիկա որ կը քնայնէ զայն՝ աշխատելու համար, կը նմանի այն մարդուն որ կ'արդիլէ կափոյցը գործելէ՝ իր մեքենան չտիէն աւելի տաքցնելու համար։

Այս սխալ ըմբռնումը թէ ալքօլը յոգնած մարդիկը կ'ուժովցնէ՝ ի մասնաւորի աղետաբեր է մարդկութեան ամենատուտաւար դասակարգին համար։ Խեղճ մարդիկ որոնց վատուց կածը մարդավայել գոյութեան մը պէտք եղած ծախքերուն աջբաւեր, այս համոզումէն մղուած իրենց եկամուտին մեծագոյն մասը ոգելից ըմպելիներու կը յատկացնեն փոխանակ գործածելու առողջ ու առատ սնունդի հայթայթման՝ ինչ որ միայն և միայն պիտի կարենար զիրենք ուժովցնել իրենց ծանր աշխատութեանց մէջ։

Սովորաբար խմողներու քով եղած փորձերը կը բացատրեն թէ ինչո՞ւ համար զժուար է սոյն նախապաշարումը անհետացնել։ Կանոնաւորաբար ոգելից ըմպելի գործածող մէկը իր այս բէժիմով աւելի աշխատանք կ'արտադրէ քան յանկարծ անկէց զրկուած միջոցին։

Ալքօլը ենթակային վրայ միեւնոյն ազդեցութիւնը ի

գործ կը ընէ, ինչ որ պիտի ընէին նմանօրինակ թմրեցուցիչ թոյներ։ Չոր օրինակ, զոկեցէք մօրֆինամով մը որ մը իրեն սովորական դարձած մօրֆինէն, պիտի տեսնէք թէ՛ ան ոչ պիտի քնանայ, ոչ պիտի ուտէ և ոչ պիտի կրնայ աշխատիլ։ Թմրեցուցիչ զեղ չպիտի կրնայ զորայնել մէկը որ անոր մոլին եղած չէ։

Բանակներու մէջ եղած հազարաւոր փորձեր մեր ըսածները լիովին կը հաստատեն։ Չնուծները, ըլլայ պատերազմը, ըլլայ խաղաղութեան ժամանակ, ամէն տեսակ կլիմաներու տակ, տաքին, անձրեւին, ցուրտին և ձիւնին շատ աւելի լաւ կը հանդուրժեն տաժանելի յոգնութեանց երջոյր անոնք ու և է ոգելից ըմպելի չեն առած։

Սոյն փորձերը եղած են անգլիական բանակին կողմէ Գաֆիրներու, Ալանթիներու, Գանատայի և Հնդկներու դէմ մղուած պատերազմներու միջոցին։ Teetotalers կոչուած ընկերութիւն մը կայ որուն պատկանողները խոստացած են ու և է ոգելից ըմպելի չգործածել։ Արդ, անգլիական բանակին մէջ գտնուող Teetotalersները աւելի լաւ կը կատարէին իրենց պարտականութիւնները, աւելի լաւ կը տուկային յոգնութեանց և հիւանդութիւններու, քան թէ իրենց ընկերները, որք կը ստանային կառավարութեան կողմէ իրենց արուած որոշ քանակութեամբ ոգելից ըմպելիներ։ Առաջինները շատ աւելի քիչ կը հիւանդանային և մահերու թիւը՝ բաղդատաբար աւելի նուազ էր քան թէ երկրորդները։ Այս պարագան մասնաւորաբար ուշադրութեան անուակիք կէտ մըն է, որովհետեւ ժուժկայները կը բազաւանք ոչ թէ գինեմոլներու հետ, այլ չափաւոր խմողներու։

Միեւնոյն փորձերը եղած են նաեւ Ամերիկայի մէջ, ուր Տքթ. Ֆրանք Համիլթըն կը յայտարարէ հետեւեալը։ «Փափաքելի է որ այս տեսակ փորձեր չկրկնուին Միացեալ Նահանգաց բանակներուն մէջ. քանի որ վստահաբար գիտենք թէ չափաւոր կերպով խմուած ալքօլը ու և է օգուտէ զուրկ է առողջ մարդոց համար։ Ու և է բոյառութիւն չենք ընել ոչ ցուրտի, ոչ տաքի և ոչ ալ անձրեւի համար, մինչև իսկ պէտք է արգելիլ նախկին խմողները, երբ անոնք զօրանոց մտնեն։»

վերջին Ռուս և ճարտարական պատերազմի միջոցին՝ ճարտանոցի ղեկավարներու տոկոսութիւնը պէտք է վերադարձնուի անոնց ծայրայեղ ժողովրդական : Միևնոյն կերպով կարելի է բացատրել թուրք ղեկավարին ծանօթ տոկոսութիւնը :

Ինչ որ ըսինք մինչև հիմա ալքոլի վնասակար ազդեցութեանը մասին, կարելի է կրկնել մտաւորական կարողութեանց տեսակէտով : Անոնք որ կատարեալ փորձեր ըրած են, այս առթիւ կը յայտարարեն թէ՛ առանց ալքոլի աւելի շատ մտաւորական աշխատութիւններ կրնան արտադրել քան թէ ալքոլով : Հետեւեալ ալքոլը ոչ ոք կը գորացնէ, պարզապէս յոգնութեան զգացումը կը նուազեցնէ թմրեցնելով ուղեղը :

Ճանճրոյթի զգացումն ալ անոնցմէ է զոր ալքոլը կը քնացնէ : Սակայն ճանճրոյթն ալ յոգնութեան զգացումին պէս մեր գործարանաւորութեան տեսակ մը ինքնաշարժ գործիքն է : Յոգնութեան զգացումը մեզ կը ստիպէ հանգստանալու, իսկ ճանճրոյթի տաժանելի զգացումը զմեզ կը պարտաւորէ աշխատութեան, առանց սնոր մեր մկանունքը և ջիւղերը անգործութեան դատապարտուելով կը ծլւրին, կը տկարանան և այդ կերպով առողջութիւնը անկարելի կ'ըլլայ : Եթէ ճանճրոյթը չանհետացնենք ու և է աշխատութեամբ մը, հետզհետէ շատնալով անհանդուրժելի տառապանք մը կը դառնայ : Հետաքրքրական է տեսնել ճանճրոյթէ տառապող մարդիկը, ծոյլ կամ տկարամիտ, թէ ինչ կերպով կ'ուզեն փառատել այդ զգացումը, անդադար միջավայր կը փոխեն, մէկ տունէ ուրիշ տուն, մէկ զբօսավայրէ ուրիշ զբօսավայր կը վազեն : Բայց, այդ բոլոր ջանքերը ասարդիւն մնալուն՝ կը ստիպուին ու և է կերպով իրենց ուղեղը կամ մկանունքը աշխատցնել հաւասարակշռութիւնը գտնելու համար, եթէ երբէք ինքզինքնին ալքոլի չի յանձնեն : Արդարեւ այս միջոցը դիւրին և հաճելի կերպով կ'անհետացնէ ճանճրոյթի զգացումը՝ թմրեցնելով ուղեղը :

Հոս պէտք է դիտել տալ թէ՛ առանց բացառութեան, բոլոր սգելից ըմպելիները վնասակար են, գինի, գարեջուր, օղի, գօնեաք ևյլն :

Պնդողներ կան թէ գարեջուրը օգտակար է, քանի որ ան կը պարունակէ «hydrate de carbon» անուանով անհրա-

րար նիւթը : Սակայն ինչ պէտք ունինք սնունդը ալքոլի հետ խառն առնել քանի որ կան ուրիշ նիւթեր որոնք շատ աւելի hydrate de carbon կը պարունակեն : Ըսողներ ալ կան թէ՛ գինին և գարեջուրը կարեւոր են մարսողութեան համար : Ընդհակառակը ալքոլը կը դանդաղեցնէ մարսողութիւնը : Թէ մարդոց և թէ կենդանիներու վրայ եղած հագարաւոր փորձեր, մանաւանդ ստամոքսի խողովակի (pompe) կամ ստամոքսի «ֆիսքիլ»-ի միջոցաւ, կը հաստատեն թէ՛ շատ չափաւոր գինին և կամ գարեջուրը զգալի կերպով կը դանդաղեցնեն մարսողութիւնը :

Ոգելից ըմպելեաց չափաւոր գործածումը ոչ թէ անօգուտ է, այլ վնասակար : Անգլիական ապահովագրական ընկերութեանց տարեկան վիճակագրութիւններու վրայ ակնարկ մը նետել կը բաւէ լիւրի համոզում գոյացնելու այս մասին : Արդարեւ ասոնց համեմատ, ժողովայններու երկարակեցութիւնը շատ աւելի է քան թէ չափաւոր խմողներու : Ահա պտոր համար է որ այդ ընկերութիւնները 100ին 10-15 գեղջ կ'ընեն ժողովայններու :

Ալքոլը իբր դեղ կրնայ իր տեղը ունենալ բժշկութեան մէջ, այլևայլ պարագաներու տոնն կրորդ պէտք ըլլայ մարմնոյն գրգռիչ (stimulant) մը տալ, թէև այդ մասին բժիշկները տարակարծիք ըլլան :

Յամենայն գէպս, ալքոլի գործածումը պէտք է միայն յանձնել բժիշկներու որք պարտին գործածել զայն իբր դեղ միմիայն դեղագիրներու մէջ :

Կը վստահացնենք թէ՛ այն մարդը որ բացարձակապէս ժողովայն կը պահէ ինքզինքնը ոգելից ըմպելիներէ, իր անձը ու եւ է կերպով չի գրկեր, այլ կեանքէն աւելի հանդիման կը զգայ առողջ ապրած ըլլալուն համար :

Մինչև հիմա հոս չափաւոր գործածութեան հետեւանք ներուն վրայ միայն խօսեցանք : Կարծեմ թէ աւելորդ պիտի չըլլայ չափազանցողներու արդիւնքին վրայ ծանրանալ, քանի որ ասիկա չատեւուն յայտնի է :

Ոգելից ըմպելեաց չափազանցութիւնը յառաջ կը բերէ

չատ մը հիւանդութիւններ, և ու է գործարան անոր փա-
սակար ազդեցութեան գերծ չկրնար ըլլալ: Մինչև իսկ քա-
նի մը անգլիացի բժիշկներ կը պնդեն թէ Անգլիոյ մէջ պա-
տահող մահերու կէսը ալքովէ յառաջ կուգայ: Գրեթէ բոլոր
բժիշկները համաձայն են թէ շատ մը հիւանդութիւններ,
մասնաւորաբար շատ մը ջլայլէն հիւանդութիւններ— պարզ
ջլայնոտութեան սկսեալ մինչև ալլալ խելագարումներ, կը
պարտին իրենց գոյութիւնը ժողովրդական ալքոլաւորու-
թեան: Բժշկի մը ըրած վիճակագրութեան նայելով, 300 ա-
պուշ աղայոց 145ին ծնողքը ալքոլամոլներ եղած են:

Շատերուն յայտնի է ալքոլի և ոճիրներու միջև եղած
յարաբերութիւնները: Գատաւորներ, ոստիկանութեան պաշ-
տօնեաներ, բանտերու տեսուչներ գրեթէ բոլոր քաղաքակիրթ
երկիրներու մէջ, համաձայն են որ ոճիրներու 100 ին 70-80ը
ալքոլի գործածումէն յառաջ եկած է: Գերմանական կայս-
րութեան 120 բանտերու մէջ գտնուող 32,037 բանտար-
կեալներէն մարդասպանութեամբ դատապարտուողներու
400ին 46ը, սպաննելու գիտումով վիրաւորողներու (homicide)
100 ին 63ը, իշխանութեանց դէմ ըմբոստացողներու
100 ին 77ը ալքոլի ազդեցութեան տակ գործած են:

Նմանապէս քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ գտնուող խե-
լագարներուն 100 ին 20-40ը սիւնոյն պատճառէ ծագում
առած են: Եթէ վիճակագրութիւն ընել կարելի ըլլայ մեր
երկրին մէջ, ապահովաբար միւսնոյն թուանշանները պիտի
գոյանային:

Անցողակի յիշենք նաև թէ՝ Տանրմարքայի մէջ ամուս-
նալուծումներու 100 ին 25ը, Անգլիոյ մէջ անձնասպանու-
թեանց 100 ին 30ը, իսկ Ռուսիոյ մէջ ասոնց 100 ին 40ը
ալքոլի հետեանքով տեղի կ'ունենան:

Վերոյիշեալ դժբաղդութիւնները ալ աւելի աչքի կը
գարնեն, եթէ փոխանակ առ հարիւրի խօսեցնենք թուանշան-
ները:

Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց նախա-
րարներէն Մր. Իվըրըթ վիճակագրութեան մը վրայ յենելով կը
յայտարարէ թէ՝ 1860-1870 ոգեկից ըմպելեաց սպառումը
ուղղակի 3 Միլիոն ծախքի մը պատճառ եղած է և անուղ-

ղակի 600 միլիոնի, ոչնչացուցած է 300,000 մարդկային կեան-
քեր, 100,000 տղաքներ յիմարանոցները ձգած է և առնուազն
150,000 հոգի բանտերու մէջ: Յառաջ բերած է 2000
անձնասպանութիւններ, 20000 որբեայրի և մէկ միլիոն որբեր:
Չմոռնանք որ վիճակագրութիւններուն պատրաստու-
թեանց ատեն շատ անգամ եղելութեանց մեծ մասը աչքէ կը
վրիպին: Առաջին գաւաթէն մինչև մտային խանգարում և
ոճիր, մինչև յուսահատութիւն և անձնասպանութիւն աստի-
ճաններու երկար շարք մը կայ. անոնք միայն կ'արձանա-
գրուին որոնք բաւական ծանր հանգամանք մը կ'ունենան:
Պէտք չէ մոռնալ նաև որ սոյն դժբաղդներէն իւրաքանչիւրը
իրեն հետ կ'ոչնչացնէ նաև ուրիշները:

Քիչմըն ալ սոյն խնդրոյն տնտեսականին վրայ նայինք: Եւրո-
պական քանի մը կեդրոններու բուսային արտադրութիւններուն
1/4ը ալքոլի կը փոխուի: Ենթադրենք միայն իբր միջին թիւ
1/10ը: Այսինքն, բնակչութեան 1/10ը զբաղած է ալքոլի արտադ-
րութեամբ: Եթէ ասոր վրայ աւելցնենք այն բոլոր աշխատա-
ւորները որք կը զբաղին այդեպանութեամբ, արտադրու-
թեանց փոխադրութեամբ, ալքոլի գործարաններու գործիք-
ներու և անոնց չէնքերուն շինութեան, և անոնց մէջ ծառա-
յողները և յլն. և յլն, պիտի տեսնենք թէ՝ քաղաքակիրթ եր-
կիրներու բնակչութեան կարեւոր մէկ մասը կ'աշխատի ար-
տադրելու ալքոլ ըսուած քոյնը, զայն ստրածելու և ծա-
ւալելու, որպէսզի մարդկութիւնը զայն գործածելով կորսն-
ցնէ իր աշխատելու կարողութիւնը, քսակները պարպէ, լեխէ
աղքատանոցները, հիւանդանոցները, յիմարանոցները, բան-
տերը, որբանոցները:

Ի՞նչպէս կարելի է մարդկութիւնը փաղափախիլ կոչել երբ
որ այդպիսի ընկերական ախտի մը ծաւալման կ'աշխատի:
Ուրեմն ի՞նչ պէ՛տք է այդ անհուն դժբաղդութեան առաջիկ
առնելու համար:

Դժբաղդաբար կառավարութիւնները անուղղակի կերպով
կը քաջալերեն ալքոլի ճարտարարուեստը, իրենց եկամուտը
ապահովելու համար, որովհետեւ այդ ճարտարարուեստը ա-

հազիրն եկամուտներ կը հայթայթէ և կառավարութեանց գան-
ձը կը լեցնէ: Բայց ասիկա չառ սխալ հասկցումը հասոյթի
ազգիւր մըն է: Կառավարութիւնները չեն ըմբռնած թէ՛ փ-
րենց այդ եկամուտը ապահովելով հանդերձ՝ միւս կողմէն ա-
հազիրն դարմաներ կը ծախսեն հիւանդանոցները, որբանոցնե-
րը, յիմարանոցները, բանտերը և անկեղանոցները լեցնող այդ
ահուելի թոյնին յառաջ բերած զոհերուն համար: Ապահով եմ
որ եթէ վիճակագրութիւն մը կատարուի, արդիւնքը ամէն
պարագայի մէջ կառավարութեան տեսակէտին աննպաստ պի-
տի ըլլայ:

Առ այդ երկու միջոց միայն կայ պայքարելու համար
ալքօլի գործած աւերներուն դէմ:

1. Դպրոցներուն մէջ աշակերտներուն հասկցնել ալքօլի
վտանգաւոր ազդեցութիւնը մարդկութեան վրայ, անտեսա-
կան, ժառանգական, ֆիզիքական և մտաւորական տեսակէ-
տով: Ասիկա ալ կարելի է միայն ուսուցիչներու միջոցաւ
որք բացարձակապէս ժուժկալ պէտք է ըլլան, որպէս զի
այսպէս իրենք բարի օրինակը տան իրենց կրթութեանը
յանձնուած մատաղ սերունդին և ամէն տղային անոնց ուղե-
ղին մէջ տեղաւորեն ալքօլին գործած աւերները:

2. Կառավարութիւնները պէտք է բացարձակապէս
արգիլեն ալքօլի ազատ վաճառումը իրենց իսկ օգտին հա-
մար:

Կարելի՞ է ասիկա: Ուսումնասիրենք քիչ մը խնդիրը:

Ուրիշ թմրեցուցիչի մը, որպիսին է մօրֆինը, ազատ
վաճառումը արգիւրած է և դեղարաններու մէջ միայն կա-
րելի է հայթայթել դայն: Մարդկութիւնը, ուրեմն, պաշտ-
պանուած է իր տկարութեանը համար, կառավարութեան
կողմէ: Այդ կերպով ասոնք կը պաշտպանեն իրենց ժողո-
վուրդները մօրֆինի վնասակար ազդեցութենէն: Ամէն տարի
հարիւրաւոր բժիշկներ և դեղագործներ մօրֆինամուրութեան
զոհ կերթան, որովհետեւ ազատօրէն կրնան հայթայթել
այդ դեղը: Ասիկա կը հաստատէ թէ՛ խելքը և զարգա-
ցումը չեն կարող արգելք ըլլալ մարդոց այդպիսի
մոլութեան մը մէջ զլտորելէ: Հետեւաբար, անտեղի
պէտք չէ նկատել երբ ըսենք թէ՛ մարդկութիւնը պէտք ունի

այդպիսի պարագաներու մէջ խնամակալի մը պաշտպա-
նութեան:

Նոյնպէս վախառութիւնը օրէնքով արգիւրած է ամէն
երկրներու մէջ: Ասիկա միթէ խնամակալութիւն մը չէ և
միանգամայն ազատութեան կապտումը, քանի որ վախա-
ռութիւնն ալ տեսակ մը վաճառականութիւն է: Մեզ համար
վախառուն չառ տակի քիչ վնասակար է մարդկութեան,
քան թէ գինեկանը, որ մարդուն ֆիզիքականը, մտաւորա-
կանը, բարոյականը, մտքուր ժառանգականութիւնը և քսակը
միանգամայն կը սօթտէ, մինչդեռ վախառուն կ'առնէ մի միայն
քսակը: Նոյնպէս բազմաթիւները ամէն երկրի մէջ օրէնքով
արգիւրած են. այսու հանդերձ բազմաթիւներու պատճա-
ռած վնասները չառ տակի քիչ են քան թէ գինեմոլութեան:
Ինչ պիտի ըսէինք, եթէ մէկը երեսը յայտարարելու թէ՛ «Շատ
հաճոյք կը զգամ բազմաթիւներէ, ցերեկուան յոգնութիւն-
ներէ վերջ 1—2 ժամուան բազմաթիւ մը գաղափարներս կը
փոխէ, ուղեգա կը հանդարտեցնէ և զիս կը դուարձացնէ:
Ինծի համար որ և է վտանգ գոյութիւն չունի խաղամոլ ըլլա-
լու, քանի որ կրնամ ինքզինքիս վրայ իշխել: Ինծի համար
հաճելի պիտի ըլլար իւրաքանչիւր փողոցի անկիւնը մէջմէկ
բազմաթիւ սրահ մը ունենալը, որպէս զի պարագայ ժամե-
րուս կարողանայի հոն երթալով հաճելի ժամեր անցընել»:
Անշուշտ ամէնքնիս ալ պիտի խնդալինք այդպիսի յայտարա-
րութեան մը վրայ: Այսու հանդերձ ամէն փողոցի անկիւնը
գտնուող գինետոմսները կարելի է նմանցնել վերի յայտա-
րարութեան:

Ինչ անուշով կարելի է որակել մարդ մը որ կ'ըսէ.
«Ամէն տարի հազարաւոր մարդիկ կրնան գինեմոլութեան
պատճառաւ հիւանդանոցները և բանտերը մտնել, հազարա-
ւորներ իրենց ընտանեացը հետ թշուառութեան մէջ իյնալ,
յուսահատութեամբ անձնապաշտ ըլլալ. ինչ կարեւորութիւն
ունին ասոնք ինծի համար, կը բաւէ որ ես ամէն երեկոյ իմ
2—3 զաւակ զարեջուրս կամ տուզիքս ունենամ իմ սեղա-
նիս վրայ, թող չափազանցութիւն չընեն»:

Սակայն մենք պէտք չէ որ այսօրու համար ըլլանք։ Մարդկութիւնը իրարմով կ'ապրի և իրարու միշտ պէտք ունի։ Մենք միայն մեր անձին համար պէտք չէ որ ապրինք, այլ ջանալու ենք օգտակար ըլլալ նաեւ մեր նմաններուն։ Հետեւաբար, զարգացած դասակարգը գտնէ ինքզինքը ժուժկա կացութեանով այդպիսի մոլութիւններէ, բարի օրինակ պէտք է ըլլայ անոնց որք իրենց թերի զարգացմամբ անկարող են յոռի սովորութիւններու հետեւանքները գուշակել։ Մարդ մը երբէք բան մը չի կորսնցներ ինքզինքը զրկելով օրական 1—2 գաւաթ օղիէ կամ գարեջուրէ, այլ թերեւս օգտակար կ'ըլլայ իր նմաններուն։ Չափաւոր խմելն ալ մոլութիւն մըն է։ ատիկա խոկ լիւսասկար է մոռաւորական, ֆիզիքական և ժառանգական տեսակէտով, ինչ որ բազմաթիւ փորձերով հաստատուած է։

Այսու հանդերձ չափաւոր բառը շատ առածգական է, մէկուն համար եղած չափաւորը միւսին համար արդէն չափազանցութիւն է։ Ասկից զատ գինեմոլներու վիճակով զբաղողները շատ լաւ գիտեն թէ ատոնք չեն կրնար բուժուիլ չափաւոր խմելով, այլ բացառակ ժուժկալուքեամբ։

Մեր խօսքը կ'ուղղենք և մանաւանդ ուսուցիչներու, բժիշկներու, ինչպէս նաեւ ամէն անոնց որք կոչուած են ժողովրդեան դաստիարակութեամբ զբաղիլ։ Ընկերական այդ ախտին գէժ մաքրուելու համար պէտք է որ այդ դասակարգը դատարկութեամբ չի գործեր, այլ կը հետեւի զինք առաջնորդողներու օրինակին։ Այս կերպով միայն կարելի պիտի ըլլայ զգուշացնել ժողովուրդը ընկերական այդ ահուկի ախտէն։ Մեր ջանքերը անօգուտ պիտի ըլլան այնչափ ասան, որչափ մէկիկ չգնենք մեր գործածած չափաւոր ալքոլը, ատիկա գոհողութիւն մըն է որ կարեւոր է ժողովրդեան բարձրացման։ Բոլոր գինեմոլները նախապէս չափաւորներ եղած են։ Իւրաքանչիւր ոք որ իրեն օրինակով կամ մեծաբանքովը կը հրաւիրէ ուրիշները խմելու չափաւոր կեցով,

կ'առաջնորդէ անոնցմէ մէկ մասը չափազանցութեան։ Նշա-
նաւոր ընկերաբան մը ըսած է. «չափաւորները հրապուրող-
ներ են»։ Այնչափ ասան որ այդպիսի հրապուր մը գոյութիւն
ունի, չափազանցութիւնը իր լայն հետեւանքներով, հիւան-
դութիւնք, յիմարութիւնք, ոճրագործութիւնք, չափի
զաղրին գոյութիւն ունենալէ։ Ան որ ատիկա չի ճանչնար,
չի գիտեր նաեւ ալքոլամոլութեան պայքարի պատմութիւնը։

Դժբաղդաբար թշնամին այնչափ զօրաւոր է որ փոքրիկ
պայքարներ բաւական չեն զայն յաղթելու։ Պէտք է կռուիլ,
մաքաւիլ մեր բոլոր ուժով, մեր բոլոր միջոցներով։ Պէտք
չէ որ ժողովրդեան վիճակին բարւոքումը կառավարութիւն-
ներէ սպասենք, անոնք դժբաղդաբար իրենց սխալ հասկցած
չանուն համար, ինչպէս որ վերը բացատրուած է, քաջաւե-
րած են այդ մոլութիւնը։ Այս պարագային ամէնէն աւելի
օգտակար կրնան ըլլալ մասնաւորապէս հակալօլական ըն-
կերութիւնները որք բարեբաղդաբար Եւրոպայի ու Ամերի-
կայի մէջ ահագին և միանգամայն օգտակար դեր մը կը կա-
տարեն։ Արդէն Հիւսիսային Ամերիկայի քանի մը նահանգ-
ներուն մէջ այդպիսի ընկերութիւններ իրենց անխոնջ աշխա-
տութեամբ յաջողած են ոգելից ըմպելիներու վաճառումը
արգելել և սահմանափակել միայն դեղարաններու մէջ։ Իսկ
ուրիշ նահանգներու մէջ անոնց ազատ վաճառումը կամ
արգելումը տեղացիներու քուէարկութեան (option locale)
ենթարկուած է, ինչ որ արդէն զգալի յառաջդիմութիւն մըն է։

Բոլոր երկիրներու մէջ դիտուած է որ հակալքութեան
պայքարը սկզբունքով ընդունուած պարագային, ու է որ-
գելք անկարող կ'ըլլայ այդ շարժումը կատենելու։ Այդ պայ-
քարը այս կերպով պիտի տարածուի, մինչև որ իշխանութեան
զուլա գտնողները համոզուելով մեր դատին օգտակարու-
թեանը, կարելի ըլլայ հասնիլ մեր վերջնական նպատակին,
այն է բացառակ արգելումը ոգելից րմպելեաց ազգաւ վա-
ճառականութեան։

Յանուն վաճառականութեան ազատութեան և թիւ բողո-
քող

քաղներ ըլլան, պիտի պատասխանենք թէ անոնք այս խոյրը պէտք եղածին պէս ուսումնասիրած չեն: Մարդս ամենաբնական իրաւունքի մը տէրն է, ասիկա ալ ինքնապաշտպանութիւնն է: Պէտք չէ մոռնալ որ գինեւոյր միախառն ինքզինքն չի վնասեր, այլ կը վնասէ նաեւ ժառանգականութեամբ իր զաւակներուն, ուղեղային թմրութեամբ՝ իր նմաններուն, գործելով սճիրներ եւայն: Կը յիշեցնենք հոս սճիրներու և արկածներու վիճակագրութիւնը, ինչպէս նաեւ գինոփնտրու կողմէ խոշտանգուած և յետին աղքատութեան ինկած ընտանիքներու վիճակը: Կը յիշեցնենք նաեւ այն միլիոնաւոր մարդիկը որք կը ծնին խեղանդամ, հիւանդոտ և տկարամիտ, որովհետեւ գինեւոյրներէ սերած են: Հետեւաբար իրաւունք ունին ինքզինքնիս պաշտպանելու ամէն գնով: մենք ստիպուած չենք սպրելու այնպիսի մարդոց հետ որոնց ուղեղը կը գտնուի կէս անդամաւորցծ վիճակի մէջ: Մենք երբոր ինքզինքնիս բաւական զօրաւոր զգանք զանոնք արգիլելու լամէլէ, պիտի ընենք իրաւունքով:

Վերջապէս, գիտել կուտան նաեւ թէ մարդիկ խոնդ եղած են միշտ, գրեթէ աշխարհիս ստեղծումէն ի վեր, եթէ այսչափ վնասակար ըլլար անոր գործածումը, արդէն չաւանգ մարդկային ցեղը փճացած պէտք էր ըլլար: Մենք պիտի պատասխանենք թէ առաջները մարդիկ այդքան ահուկի քանակութեամբ չէին սպառեր զայն, որովհետեւ ալքօրի ձարտարարութեամբ այսքան յառաջացած չէր, գործարաններ, մեքենաներ, տարրալուծական աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ գարեջրատուն կոչուած ուրարաններ գոյութիւն չունէին որք հրապուրէին ժողովուրդը իրենց փայլուն շէնքերով, երկտարական լոյսերով և նուագախումբերով:

Մտանաւորաբար ցուալի է տեսնել մեր երիտասարդութիւնը որ չառ մատուալ տարիքէն կը սկսի յաճախել գինեատանները և գարեջրատանները: Կէօթէ ըսած է. «Երիտասարդութիւնը առանց գինիի գինովութիւն մըն է:» Եթէ այդ գինովութեան վրայ աւելնայ նաեւ ալքօրի յառաջ բե-

րած գինովութիւնը, կրնաք երեւակայել արդէնքը և անոր հետեւանքները:

Ալքօլը մարդս կը ծուլայնէ և անկարող կ'ընէ զայն ամէն տեսակ աշխատութեան: Գինեւոյրը կը քաշքշուի մէկ գինեատունէն միւսը և հոն կը մնայ, կարծես թէ փակուած վիճակի մէջ, չնչելով այն ապականած օդը զոր արտադրած է հոն խոնուող բազմութիւնը: Ալքօլը տկարացնելով զգացումները, հոգին կը պզտիկցնէ: Գաղափարներու չղթայտաւորումը տկարացնելով՝ մարդկային բարոյականի յառաջդիմութեան արդեւք կը հանդիսանայ: Այն ամէն տեղ ուր խոջի ձայնը կը բարձրանայ, ալքօլը կը խոզէ զայն: Այն ամէն տեղ ուր ազնիւ հաճոյքներու փափաքը կ'երեւայ, գարեջուրի վտակ մը զայն կը խոզէ:

Իտէալի անհետանալը կարելի է տեսնել մարդուս արտաքին երեւոյթին վրայ: Դիտեցէք գինոփնտրը, որք հեռու գնեալ կը կորսնցնեն դէմքի աղնուութեան արտայայտութիւնը և վայրագ կամ ապուշ կերպարանք մը կ'առնեն:

Սոյն քանի մը էջերուն մէջ ջանացինք հանրութեան միաքին և աչքին առջեւ դնել ալքօլին պատճառած չարիքները, ցուցնելու համար թէ որքան ազնիւ պայքար մըն է որ ձեռնարկած ենք մղելու: Աւելցնենք նաեւ թէ ամէն գործի մէջ յաջողութիւնը վերապահուած է ամէն անոնց որք մեծագոյն զոհողութիւնը կ'ընեն: Աշխարհիս բոլոր պատմութիւնները ասիկա կը սորվեցնեն մեզի:

Ուրեմն ընենք բոլոր զոհողութիւնները նախ մեր անձէն սկսելով, աշխատինք անխոնջ կերպով քարոզելով ամէն միջավայրի մէջ ալքօլին յառաջ բերած ահուկի աւերումները, առանց յոգնելու, առանց յուսահատելու և այն ատեն վստահ ենք որ յաղթութիւնը չահուած է արդէն:

ԱԼՔՈԼԱՍՈԼՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻՆ

Կիրակի օրերը հանգիստ ընելու խնդիրը քաղաքակիրթ շատ մը երկիրներու մէջ զգալի յառաջդիմութիւններ ըրած է : Հետզհետէ, խանութներն ալ, արհեստանոցներուն և ֆապրիկաներուն օրինակին հետեւելով կիրակի օրերը չեն գործեր : Միայն զինեռունն է որ այս ընդհանուր հոսանքէն չէ տարուած : Հանգստեան սահմանեալ այդ օրը իր դուռները փակ պահելու տեղ, ան լայնօրէն կը բանայ զանոնք : Կիրակին՝ շաաերու համար շաբթուան աշխատութիւններէն հանգչելու օրը չէ, այլ ալօրին նուիրուելու օրը, և շատ կիներ արդար մտատանջութեամբ մըն է որ կը դիտեն անոր գալը, որովհետեւ խեղճերը լաւ գիտեն թէ մօտակայ սրճարանը պիտի օգտուի աշխատութեան այդ դադարէն կողոպտելու համար իրենց ամուսինը՝ իր ընտանիքին անհրաժեշտ եղող զրամէն :

Պարզ զննութիւն մը երեւան կը հանէ թէ Կիրակին այն օրն է ուր ամէնէն աւելի կը խմեն, հետեւաբար և այն օրը ուր ալքօլամիութեան հետեւանքները ի յայտ կու գան աւելի աչքառու կերպիւ : Այս հետեւանքներուն իբր օրինակ առնենք ամէնէն ծանօթն ու ամէնէն լաւ պարզաբանուածը — ոճրագործութիւնը :

Յիւրիսի հարցաքննիչ դատաւորը՝ Օթթօ Լանկ, 1891ին Նահանգին մէջ յարձակման և վիրաւորումի համար եղած 141 դատապարտութեանց վճիռները կը բաժնէ հետեւեալ կերպով, գործուած օրերուն համաձայն .

60ը ԿԻՐԱԿԻՆ ՍՐ, այսինքն արձակուած վճիռներուն 42.55% օր կիրակի օր պատահած դէպքերուն համար են : Միւս օրերուն առ հարիւր համեմատութիւնը պատկերացած է յետագայ ցանկին մէջ :

Արձակուած վճիռներուն

12.77 % օր	Շաբաթ	օր	պատահած	դէպքերու	համար են
42.55 % օր	Կիրակի	»	»	»	»
15.60 % օր	Երկուշաբթի	»	»	»	»
9.22 % օր	Երեքշաբթի	»	»	»	»
7.80 % օր	Չորեքշաբթի	»	»	»	»
7.09 % օր	Հինգշաբթի	»	»	»	»
7.— % օր	Ուրբաթ	»	»	»	»

Վօրմսի մէջ, 1896 Նոյեմբեր 8էն 1900 Նոյեմբեր 7, նըմանօրինակ 723 դէպքերու քննութիւնն ալ գործուած օրերուն համաձայն, հետեւեալ արդիւնքը կուտայ .

Կիրակի	254	դէպք	35. 13 %
Երկուշաբթի	125	»	17. 20 %
Երեքշաբթի	103	»	14. 25 %
Չորեքշաբթի	69	»	9. 55 %
Հինգշաբթի	62	»	8. 57 %
Ուրբաթ	62	»	8. 57 %
Շաբաթ	48	»	6. 66 %

Միեւնոյն արդիւնքը տուած են նաեւ Քօպլինսքիի միջոցաւ Տիւսէյտօրֆի մէջ եղած քննութիւնները :

Առարկողներ զանուէն թէ Կիրակի օրերուն ոճրագործութեանց յաւելումը սխալ պատճառի կը վերագրուի այսպէս ամբաստանելով ալքոլը և զայն ծախող գինեատունը՝ և թէ բուն պատճառը սա է որ շաբթուան միջոցին, մարդիկ իրենց զրաւմանց հետեւանօք իրարու հետ կուտուելու ոչ առիթը և ոչ ալ ժամանակը կ'ունենան : Կիրակի օրերը սակայն, գործերու դադրումը յարաբերութիւնները կը շատցնէ, ազմկալից վիճաբանութիւններ և հակաճառութիւններ տեղի կ'ունենան որոնք յաճախ կը վերջանան կազով :

Այս առարկութիւնը ճիշդ պիտի ըլլար եթէ Կիրակի օրերուն ոճրագործութեան դէպքերու յաւելումը տեսնուէր հանգստեան այդ օրերը գինեատունները փակ եղող երկիրներու մէջ ալ :

Բայց այնպէս չէ, կիրակի օրերը այդ կարգի դէպքեր տւելի շատ պատահելու տեղ բաց եղած օրերէն աւելի նուազ ցոյց կուտան: Ահա ինչ որ մեզ կը հաստատեն ի միջի այլոց՝ Նորվէկեան քաղաքներու ոստիկանական վիճակագրութիւնները: Նորվէկիոյ մէջ, օդի ծախող խանութները չաքաթ իրիկուընէ մինչեւ երկուշաբթի առաւօտ գոց են և գարեջուր ու գինի ծախող խանութներու բաց մնալն ալ լուրջ սեղմումներով արտօնուած: Արդ, կիրակի օրերը, բաղդատմամբ բաց օրերու, Նորվէկեան քաղաքներուն մէջ գինովութեանց հետեւանօք գործուած յանցանքներու համար աւելի քիչ ձերբակալումներ տեղի կ'ունենան:

	Բրիտանիա	Պերկին	Տրոնքայն	Սրալանկեր	Սաթրկօրպ
Կիրակի	5,28 օ/օ	3,79 օ/օ	2,79 օ/օ	6,41 օ/օ	0,76 օ/օ
Երկուշաբթի	19,53 օ/օ	16,78 օ/օ	19,78 օ/օ	20,63 օ/օ	18,96 օ/օ
Երեքշաբթի	16,36 օ/օ	15,76 օ/օ	13,44 օ/օ	14,88 օ/օ	11,18 օ/օ
Չորեքշաբթի	14,1 օ/օ	14,78 օ/օ	16,69 օ/օ	13,52 օ/օ	13,25 օ/օ
Հինգշաբթի	12,78 օ/օ	12,92 օ/օ	14,85 օ/օ	13,38 օ/օ	10,79 օ/օ
Ուրբաթ	15,7 օ/օ	16,19 օ/օ	15,92 օ/օ	13,38 օ/օ	15,57 օ/օ
Շաբաթ	16,22 օ/օ	19,75 օ/օ	16,5 օ/օ	17,76 օ/օ	29,45 օ/օ
	99,97 օ/օ	99,97 օ/օ	99,97 օ/օ	99,97 օ/օ	99,97 օ/օ

Բացայայտ է որ Կիրակի օրերը սրճարաններուն և կամ գինետուններուն մէջ եղած ըմպելիքի գործածութեանց չափազանցութիւնները իրենց սովորական հետեւութիւններն ալ մէկտեղ կը բերեն — տկարակազմութիւն, և վարակիչ հիւանդութեանց դէմ տոկոսութեան նուազում: Նիւթական տեսակետով ալ, շատ մը քննութիւններով ապացուցուած է որ միջին հաշուով գործաւոր կամ արհեստաւոր դասակարգը ոգեկից ըմպելիի համար իր եկամուտին 7-10 0/0ը ծախէ իր օրապահիկէն, ինչ որ շատ ծանր կը հակադդէ սահմանափակ պիւտժէի մը

վրայ, ստիպելով անդեան ու բնակարանի անհրաժեշտ ծախքերը նուազեցնելու: Շատ անգամ ալ կիրակիօրեայ գինետան յաճախումը երկուշաբթի օրերը անգործութեան կ'առաջնորդէ զանոնք ինչ որ իրենց ընտանիքին համար նիւթական նոր կուլուստ մ'եւս է: Այս է պատճառը որ երկուշաբթի օր ալ նմանապէս, կիրակի օրուան չարաչար գործածութեան հետեւանօք, դէպքերը միշտ բազմաթիւ են:

Ընտանեկան տեսակէտով կիրակիօրեայ գինետուն յաճախման մահաբեր արդիւնքներուն վրայ որքան որ ծանրանանք քիչ է. այսպէս ընտանիքի երէց անդամը, կիրակի օրերը փոխանակ ինքզինքը իրեններուն նուիրելու, կնոջը և զաւակաց հետ միասին պտոյտի կամ զբօսանքի երթալու, սրճարանի կամ գինետան մէջ սեղանի մը առջև կծկուած երկար ժամեր կ'անցընէ, մինչ իր սղաքն ալ այս բացակայութենէն կ'օգտուին իրենց զրկից տղոց հետ փողոցները սլքոյկալու:

Ուրեմն գինետուններուն և սրճարաններուն կիրակի օրերը բաց մնալը աղետալի արդիւնքներ կուտայ համայնի քաղաքականի եւ առողջութեան տեսակէտով:

ԱԼՔՈԼԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՆՏԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Մարդկային կեանքը ընկերային դրամագլուխ մ'ըլլալով, խնդիր մը ծագում կ'առնէ որ կը հետաքրքրէ ընկերաբանը և կենսաբանը (biologiste) հաւասարապէս. ինչ է այլօրի գործածութեան ազդեցութիւնը կեանքի միջին տևողութեան վրայ:

Տօքթ. Լանսդը, կը յայտարարէր 1865ին թէ Բարիզի հիւանդանոցաց մէջ այլօրի թունաւորումէն յառաջացած մահերու թիւ $\frac{1}{20}$ համեմատութեամբ էր: Ակներեւ է որ այս

համեմատութիւնը աւելցած է այժմ: Զուիցերիոյ մէջ պաշտօնական վիճակագրութիւն մը կը տեղեկացնէ որ երկրին ամէնէն աւելի բազմամարդ եղող տասնեւհինգ քաղաքներուն մէջ ակնդայսնի կերպով ալքոլէն յառաջացած մասերու համեմատութիւնը 11 առ հարիւր է: Այս թիւը իրականութենէն շատ քիչ է տակաւին, որովհետեւ այն դէպքերը միայն արձանագրուած են այս հաշուին մէջ ուր ալքոլին աղդեցութիւնը քսցարձակապէս յայտնի էր: Արդ, շատ մը ենթականեր կան որոնց մասը թէեւ ալքոլէն յառաջ եկած չի թուիր, բայց և այնպէս անկից թունաւորումը իրենց մարմինը տկարացնելով տրամադրելի գերին պատրաստած է այն ամէն հիւանդութեանց որոնք կեանքերնուն վերջ տուած են: Թոքախտը օրինակի համար, որ մեծ քաղաքներու մէջ պատահած մահերուն քառորդին պատճառ կ'ըլլայ, շատ սովորական հիւանդութիւն մըն է խմաններուն համար: Իրաւամբ ըսուած է որ ալքոլամոլը, շատ քիչ դիմացկուն ձերուսի մըն է, այնպէս որ երբ համաճարակ լլայ, անոնք աւելի քիչ սովորութիւն ցոյց կուտան քան թէ ժուժկայները: Տօքթ. Ժիլպէր հաստատած է որ քրօնքայէ վարակուող տասը ալքոլամոլներուն ինը անպատճառ կը մեռնի, մինչ տասը վարակեալ ժուժկայներէն գրեթէ միշտ ութը կ'ապրողնան:

Տօքթ. Նօրման Քէր Անգլիոյ մէջ ամէն տարի ալքոլի աղդեցութեան տակ պատահած կանխահաւ մահերու թիւը 40,000 կը հաշուէ: Ալքոլէն անուղղակի կերպով յառաջացած մահերու թիւը բնականաբար գոնէ կրկինը պիտի ըլլայ:

Պելճիքայի վիճակագրական տարեցոյցին համեմատ, 1891ին այդ երկրին մէջ 126,545 մահ պատահած է. որոնց 55,102ը 20էն վար տարիք ունեցող: Մնացեալ 71,443ին 25% վերադրուած են ալքոլին, այսինքն 17861: Ասոր վրայ եթէ աւելցնենք այն մանկիկները և պատանիները որոնք իրենց ծնողաց անժուժկայութեան հետեւանք այդքան կանուխէն գերեզման մտած են, գրեթէ 23000ի աներեւակայելի թիւը կ'ունենանք:

Մեր ընթերցողներուն մտքին մէջ ամէն կտակած փարա-

տելու համար վերեւ նշանակեալ թուանշաներուն վերաբերմամբ որոնք կարելի է միակողմանի և չափազանցուած թուին իրենց աղբիւրներուն նայելով, առնենք ապահովագրական ընկերութեանց վիճակագրութիւնները որոնք միայն եւ միայն չահու վրայ հիմնուած ըլլալով բնական է ամէն տարակոյսէ զերծ են:

Անգլիական Sceptre կեանքի ապահ. ընկերութեան 1884էն 1889 եղած մէկ վիճակագրութիւնը կը ցուցնէ մեզ.

	ենթադրեալ	իրական	
	մահերու թիւ	մահերու թիւ առ հարիւր	
Ժուժկայներու բաժին	249	143	57.42
Չափաւոր և խմաններու բաժին	569	434	76.27

որով ապահովագրուող ժուժկայ անձանց վրայ ենթադրեալ և իրականացած մահերու համեմատութիւնն 57,42% է, մինչ չափաւոր և խմաններու ենթադրեալ ու իրականացած մահերու թուոյն համեմատութիւնը 76,27% է, ինչ որ մօտաւորապէս 20% յաւելում կը ցուցնէ: Եւ դիտելու է մասնաւորապէս սա պարագան որ այդ ապահովագրական ընկերութիւնը իր չափաւոր և խմաններու բաժնին մէջ ապահովադրած է մեծ մասամբ երէցներ և կրօնական անձնաւորութիւններ որոնք գրեթէ ժուժկայ կը սեպուին:

Temperance and General Providence Institution կենաց ապահովագրութեան 1866 էն 1881 եղած վիճակագրութիւն մը հետեւեալ արդիւնքը կուտայ.

	Հաշուուած	իրականացած	առ հարիւր
	մահ	մահ	
Ընդհանուր բաժին	4080	4014	99
Ժուժկայներու »	2418	1704	70

Հոս ալ նմանապէս 29% մահերու թիւին վրայ նուազում մը կը յայտնուի ի նպատակ ժուժկայներուն:

Անգլիական ուրիշ ընկերութիւն մը—նորէն կեանքի ապահովագրութեամբ զբաղող (United Kingdom Temperance and General Provident Institution) կը պարունակէ երկու անջատ բաժին: Ժուժկաներու և ոչ ժուժկաներու (այս վերջնոյն մէջ չեն տակաւին զինեմոյններն և խմողներէ սերողներ): Ժուժկաներու վրայ հաշուուած 5177 ենթադրեալ մահերու թիւին 3633-ը իրականացած են . դաւով ոչ ժուժկաներուն , 7663 ենթադրեալ մահերու 7459-ը իրականացած են : Այս թուանշանները բացայայտ կերպով կը ցուցնեն որ ժուժկաներու մահերու թիւը ոչ ժուժկաներու մահերու թիւին բազմապատկուած չափով կերպով նուազ է :

Կրէշամ ապահով . ընկերութիւնը քսան տարուան փորձառութենէ մը յետոյ հաստատած է որ ժուժկաներու վրայ պատահած մահերը ենթադրեալ թիւին 70 առ հարիւրը կը կազմեն , իսկ ոչ ժուժկաներունը 90%ը :

Այս է պատճառը որ անգլիական բազմաթիւ կեանքի ապահով . ընկերութիւններ որոշուած տարեվճարին վրայ 8 էն 20 % մինչեւ զեղ մը կ'ընեն ի նպաստ ժուժկաներուն :

ԲԱՌԱՄՆԱՄԵԱՅ ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱԿ

ՇՈՒԷՏԻ ՄԷՋ ՈՒԵԼԻՅ ԸՄՊԵԼԵԱՅ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ

Շուէտական կառավարութեան յետագայ պաշտօնական վիճակագրական ցուցակին վրայ ակնարկ մը նետել կը բաւէ վեր հանելու համար հակալքօրական ընկերութեանց ունեցած արդիւնաւէտ դերը որոնք 1870-71 ին ատենները հիմնուիլ սկսած են այդ երկրին մէջ :

Սպասուած հաշուուած է մարդ գլուխ և լիդրի հաշուով
օղի գարեջուր գինի զուս գոնոյ

զուս գոնոյի պարունակութիւն	50%	4	10%	100%
Տարի				
1871-75	11.8	} 16.8	0.8	ընդամենը 6.23
1876-80	10.1			
1881-85	8.-	} 21.8	0.6	» 4.68
1886-90	7.1			
1891-95	6.9	27.6	0.6	» 4.58
1896	8.1	33.4	0.7	» 5.43
1901-05	7.6	36.2	0.6	» 5.31
1906	7.2	28.23	0.6	» 4.78
1907	7.4	26.53	0.6	» 4.82
1908	6.6	24.31	0.6	» 4.43
1909	6.1	19.32	0.6	» 3.88

Ինչպէս վերոգրեալ ցուցակէն կ'երեւայ , 40 տարուան շրջանին Շուէտի մէջ ալքոլամոլութիւնը կեսուսական նուազած է չնորհիւ հակալքօրական ընկերութեանց մղած բուռն պայքարին :

Միեւնոյն արդիւնքը տեսնուած է այն ամէն երկիրներուն մէջ ուր հակալքօրական ընկերակցութիւններ գոյութիւն ունին : Իցիւ թէ այդ արդիւնքը հոս ալ իրականանար մօտաւոր ապագայի մէջ քանի դեռ առաջքը առնել կարելի է ազդուօրէն :

Ասէն անոնք որոնք այս խնդիրով կը հետաքրքրուին եւ կ'ուզեն աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ եւ կամ գիրքերու հասցեներ ունենալ , կրնան դիմել մեզ նախկին մեր նշանակեալ հասցեին վստահ ըլլալով կանխօրոք որ իրենց այդ փափաքին գոհացում պիտի տրուի շուտաւոյն կերպով :

Ալիօր կը սպաննէ

Քանի մը խօսք վերջացնելէ առաջ :

Աշխատութիւնը՝ որ յանձն առած ենք ի գլուխ հանել պէտք ունի ձեռնառութեանը մեր իւրաքանչիւրին բոլորանուէր ջանքերուն : Նախորդ էջերուն պարունակութիւնը լիովին կրցին ապացուցանել Ալքօլին գործած նախնիրները ամբողջ Աշխարհի վրայ :

Վայրկեան մը անդրադառնալ, մաքի սուջիւ պատկերացնել այն ահաւոր տեսարանը որ պիտի ներկայացնէր մարդկութեան ուղղակի և անուղղակի ալքօլի զոհերուն համախըմբումը ընդարձակ դաշտի մը մէջ : Երեւակայել սարսուռը որ պիտի պատէր մեր ամբողջ մարմինը այդ տեսարանին հանդէպ . ֆիզիքսապէս և մտաւորապէս անկեանքներու խումբեր, բարոյապէս փճացած, հիւանդներ ամէնքն ալ, խեղճութիւն, թշուառութիւն : Սարսափելի բուրում մը գործածուած ալքօլի, աղտոտութիւն : Գիտակցութիւնը կորսնցուցած, անասնացած խումբեր մարդոց և կանանց, և անոնց յաջորդներ ըլլալիք տղայոց ապականեալ սերունդ մը : Ատոնց միացած կարգ մը էակներ, ընդհանրապէս դժբաղդ կիներ, հէգ արարածներ, որոնց միակ յանցանքը մարդկային օրէնքով իրենց կեանքը և ապագան այդ մօլիներէն միայն կցած ըլլանին է, ատոնք, — թշուառները — պէտք է կրեն ամբողջ լուծը ալքօլին, յանձին իրենց ամուսնոյն որ իրենց դժբաղդութեան մարմնաւորումը կը ներկայացնէ և իրենց զաւակներուն որոնք անոր մարմնութեան հետքերը պիտի կրեն յաւէտ :

Այդ տեսարանը չպիտի բուէր արդեօք, վայրկենապէս հրաժարելու ԱՆՈՐ — մեր հասարակաց թշնամին — գործածութենէն :

Նոյն իսկ իբր հաճոյքի միջոց, չկան միթէ ուրիշ հազար միջոցներ, որոնք առաւելապէս դրաւէին ալքօլին տեղը, և շատ աւելի հաճելի ու շինիչ (ի փոխարէն քայքայման) կերպով անցընել տային այն հաղուագիւտ ժամերը որ մեզ կը մնան օրուան գրազույններէն և հանգստի ժամերէն դուրս :

Չպիտի ուզենք երկարել տակաւին, բացայայտ ճշմարտութիւն եղած իրողութիւն մը ապացուցանել ջանալով, բաներ կան որոնց ապացոյցը արդիւնքին մէջն է . և երբ այս

մատին թուանշանները և ճշգրիտ իրողութիւնները խօսած են և կը խօսին ամէն օր, մեզ ուրիշ բան չի մնար եթէ ոչ խոնարհիլ և ընդունիլ թէ՛:

ԱԼՔՕԼԸ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՅԵՂԸ ՎԱՏԹԱՐԱՅՆՈՂԹՈՅՆ ՄԸՆ Է:

Ապա՞ ուրեմն .

Մեզ՝ ինքնագիտակիցներու մէկ բան կը մնայ ընել .
ՊԱՅՔԱՐԻՆ:

Պայքարիլ մեր թշնամիին դէմ, որ հեղհեղեղ ծաւալելով վերջապէս պիտի ջլատէ լեռները անդամոտող այն ուժը որ Կամք կը կոչուի, սոսանց որու մարդկութիւնը պիտի իյնայ միւս կենդանիներէն շատ աւելի ստորին դիրքի մը մէջ:

Պէտք է պայքարինք, պայքարինք մեզի համար, մեր անձին համար, պէտք է պայքարինք մարդկութեան համար:

Մեր Գործը պէտք է նմանի ձիւնէ գնդակի մը որ գլտուրելով միշտ նոր մասնիկներ կուգան միանալ իրեն և կազմել միշտ աւելի խոշոր գունտ մը: Մեր նպատակը կրնանք շատ աղէկ նմանցնել ձիւնին անըծութեան և առողջութեան, ու կը հաւատանք թէ պիտի հասնի այն օրը որ ատեն ամբողջ մարդկութիւնը — Երկրագունտը — հսկայ ձիւնագունտի մը պէս միացած պիտի ըլլայ միակ գաղափարի մը շուրջ — **ՀԱՅԱՆՔՕԼՈՒԹԻՒՆ**, իրրեւ ազնուացման և փրկութեան միջոց:

Սիրելի ընթերցող, Ձեռք իրաւունք ունինք պահանջելու որ Ձեր ուժը միացնէք մերինին: Դժ՛ւք, իրրեւ ինքնագիտակից և կամքի տէր անհատ կը զգաք թէ որքան ճիշդ գտտ մը կը պաշտպանենք, և դժ՛ւք իրաւունք չունիք խուսափելու Ձեր պարտականութենէն որ է միանալ մեզ, ուժովցնելու համար մեր կարգերը, գայն աւելի ազդեցիկ և հեղինակաւոր ընծայելու համար: Ասոր մէջ նայն իսկ անձնատիրական կէտ մըն ալ պիտի կրնայիք գտնել — քանի որ խղճի քաղցր բերկրութիւն մը պիտի զգայիք խառնուած օգտակար եղած ըլլալու անհուն գոհանակութեան: Մեր բազումները բաց են Ձեզի ինչպէս նաեւ ամէն անոնց որոնք կ'ուզեն պայքարիլ մեզի հետ քով քովի մեր շատ զօրաւոր և զարհուրելի թշնամիին **ԱԼՔՕԼԻՆ** դէմ:

206.

Ամեն անոնք որ կը փափափին անդամակցիլ Բարի Տաճարականաց Անկախ Կարգին կրնան յետագայ ցուցակը ամբողջացնել եւ դրկել հետեւեալ հասցէին .

در سعادتده بك اوغلنده سقا چي قماز سواقانده ۛ نومروى
جمعيت طبعيه شهانه بناسنده منع مسكرات «اميد» جمعيتى اداره خانه سنه

Chef Templier
de l'Ordre International des Bons Templiers (Neutre)
Local de la Société Impériale de Médecine
Impasse Saka
Péra
CONSTANTINOPLE

ԽՆԴՐԱՆՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՐԻ ՏԱՃԱՐԱԿԱՆԱՅ ԱՆԿԱՅ ԿԱՐԳԻՆ (ՉԵԶՈՔ) ՄԷՉ

Ատորագրեալս ընդունելով աշօյին եւ բոլոր քննեցուցիչներուն կատարած վնասակար դերը, կը փափափիմ ընդունուիլ Բարի Տաճարականաց Անկախ Կարգին (Չեզոք) մեջ հրաժարելով վերոյիշեալ նիւթերուն գործածութեան եւ կը խոստանամ Կարգին նպատակը իրագործելու աշխատիլ իմ կարողութեանս չափով :

Անուն

Մականուն

Զբաղում

Տարիք

Բնակավայր

